Ч. 120 (10.797). Львів, середа 2. червня 1926. Poсztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Після вибору Пілсудського.

Вибір і резиґнація Пілсудського. — Дивні мотиви резиґнації. — Враження в столиці. — Нові кандидати. — Хто голосував за Пілсудським? — Становище Українців і Білорусинів. — „Ще не вмерла Україна" на Національнім Зібранні. — Другий вибір голови держави.

Варшава, 31. травня 1926.

Серед небувалого напруження зачалося сьогодня в год. 10.10 передполуднем Нац. Зібрання. На 555 членів явилося 546. Деникарські льожі переповнені. Присутні також дипльоматичні представники всіх держав.

Після десиґнування маршалком Ратаєм 9 послів і 4 сенаторів на секретарів і скрутаторів, пос. Марек (ППС) поставив сильним голосом кандидатуру Пілсудського. Опісля пос. Дубанович поставив іменем ХН. і ХД. кандидатуру познанського воєводи Бнінського, за яким заявляється і представник ЗЛН. Зачалося голосування при помочі карток, які кожний посол мав на своїому фотелі.

Віддано голосів: за Пілсудським 292, за Бнінським 193, білих карток було 53, не голосувало 8 послів. Абсолютна більшість на 546 присутніх 274. Отже вибрано Пілсудського абсолютною більшістю.

Га сталася річ дивна, ніким непередбачена. Коли марш. Ратай разом з прем. Бартлем удалися до Пілсудського, щоби довідомити його про вибір, Пілсудський заявив, що вибору під ніякою умовою не прийме. В соймі ця відомість викликала поражаюче враження. Так само в цілій Варшаві, де вже тимчасом робітники і військо маніфестували по улицях, під памятником Понятовського і біля гробу „незнаного жовніра" з приводу вибору Пілсудського президентом держави.

Марш. Ратай з уваги на рішучу відмову Пілсудського проголосив, що 1. червня в 10 год. рано відбудеться вдруге засідання Нац. Зібрання, яке вибере нового президента. Неофіціяльним кандидатом Пілсудського є проф. львівської політехніки Гнат Мосціцький.

Пілсудський подав такі мотиви неприняття ним вибору в письмі до марш. сойму Ратая: „Дякую Нац. Зібранню за вибір. Та им чином маю вдруге в житті залеґалізування моїх діл, історичних праць, що на жаль стрічалися передтим з неохотою і опором. Цим разом дякую всім панам, що вибір не був такий одноголосний, як в лютім 1919 року — менше може буде тепер у Польщі фальшу і зради.

Вибору я не в силі прийняти.

Я не міг забути, не міг видобути зі себе акту довіря і до себе в тій праці, яку я вже раз вів, ані теж до тих, що мене на цей уряд покликують. Надто сильно стоїть у моїй памяти трагічна постать убитого през. Нарутовича, якого я не вспів охоронити від страшної долі. Надто сильно ділала на мене брутальна напасть на мої діти. Не можу також не ствердити ще раз, що я не зумів жити без безпосередньої праці, а істнуюча Конституція саме таку працю від президента відсуває і віддалює. Я мусів би надто мучити і ломити себе. До того потрібний інший характер. Перепрошую, що завів ваші надії. Зробив я це не тільки тим, що на мене голосували, але й тим, що поза Нац. Зібранням домагалися того від мене. Сумління, до якого я апелював по тисячу разів у останніх днях, не дозволяє мені сповнити того, чого від мене домагаються. Дякую ще раз за вибір і прошу вибирати ще раз негайно. дай Боже щасливо, другого президента Річипосполитої".

Після оголошення листу Пілсудського кандидатами на президента держави называють: проф. Мосціцького, воєводу Бнінського і пос. Марка (ППС), якого висувають пепеесі. Можливі є ще й инші кандидати.

Український і Білоруський Клюби, що при виборі президента 31. травня віддали білі картки, голосуватимуть 1-го червня на власного кандидата.

Жиди й Німці віддадуть свої голоси на проф. Мосціцького, як на кандидата, що має найбільші шанси бути вибраним.

На Пілсудського впали голоси таких партій і груп: ППС. 48, Визволене 23, Пяст 46, Клюб Праці 10, Строннїцтво Хлопске 33, Жиди 45, Німці 22, Оконівці 2, Прилуцький 1, „Хлібоїди" 3, НПХ. 7, НПР. 21, група Матакевича 5. До того треба додати кілька голосів „диких" і кілька голосів правиці. Білих карток було 53. Шість голосів упало на комун. посла Ланцуцького, один голос на Дзержинського.

Характеристичний інцидент скоївся зараз на початку виборів, коли марш. Ратай повідомив, що правиця зголосила кандидатуру гр. Бнінського. На це сен. Зубович з Визволеня крикнув: „Програє Польщу, як програв свій маєток в карти". Колиж викликано назвище Вітоса, якого на зібранні не було, впав голос з лівиці: „Образився". Після проголошення вибору Пілсудського пос. Воєвудський з Незал. Хлопської Партії крикнув: „Домагаємося увільнення політичних вязнів". Цей поклик підхопили його партійні товариші.

По скінченні засідання Національного Зібрання з лав лівиці піднялися оклики на честь Пілсудського. Після того Визволене затягнуло „Еще Польска". У відповідь на це українські посли відспівали український національний гимн.

Чому зрезиґнував Пілсудський?

Про це ходять ріжні слухи й поголоски. Одначе нічого певного ніхто не знає — поза тим, що марш. Пілсудський подав у своїм листі, в якім вияснює причини неприняття вибору. З близьких до Пілсудського кол інформують, що резиґнація Пілсудського не означає, немов би він хотів усунути від себе всяку дальшу відповідальність, навпаки — він висказує готовість дальше працювати в уряді в своїй ділянці і служити порадою й помічю новому президентові держави таксамо, як тепер працює в уряді з прем. Бартлем, котрий є для Пілсудського добрим партнером у праці. Згадані кола думають, що Пілсудський не покине становища, на якім стоїть вперто від кількох літ. Про саму резиґнацію Пілсудського кажуть, що він рішився не прийняти вибору ще перед кількома днями, але про це знав тільки прем. Бартель.

Кандидат Пілсудського.

Кандидат Пілсудського проф. Мосціцький конферував сьогодня довго з марш. Пілсудським і прем. Бартлем. Він урод. 1867 р. з батька повстанця. Студіював у Варшаві й Ризі, звідки вернув до Варшави. Опісля жив як політич. еміґрант у Льондоні, де працював науково 5 років. З Льондону виїхав до Швайцарії, де був доцентом фізики у Фрибургу. Проф. львівської політехніки є від 1912 року. З переконання Мосціцький демократ.

Після вбивства отам. Петлюри.

Варшава, 31. травня 1926.

Центральний Український Комітет у Польщі вислав на похорони отамана Петлюри делеґацію, зложену з: Лівицького Андрія, заст. голови Комітету, Ковальського Миколи і ген. Сальського Володимира, як представника б. українських військових. Похорони відбулися в неділю.

•

Жид. Тел. Агенція повідомляє, що правнича комісія комітету жидівських делеґацій в Парижі ухвалила зібрати матеріяли про „співвину" Петлюри і б. царських ґенералів у вбивствах Жидів на Україні. Зібрані матеріяли віддадуть оборонцям Шварцбарта.

Жидівські кореспонденти з Парижа стараються переконати світ, що то неправда, що Шварцбарт убив от. Петлюру на приручення Москви. Дотеперішнє слідство виказує, нібито, що причиною було лише бажання помстити „невинні жидівські жертви". До оборони Шварцбарта зголосився м. и. адвокат Анрі Торре, один з найвизначніших паризьких адвокатів.

Памятник від усієї України.

Привіт від велико-українського громадянства

Краєвий Комітет для вшанування 10-ліття смерти І. Франка одержав таку телеграму з Харкова:

Громадському Комітетові вшанування памяти Франка, Львів, Ринок 10. Всеукраїнські та харківськ громадські комітети, шануючи нині в столиці вільної Радянської Української Республики десяту річницю смерти Івана Франка, Великого Борця вогненним словом і ділом за визволення українського робочого народу, шлють в імени всього радянського суспільства робітничо-селянської України свій горячий братерський привіт трудовому народові Західної України, що в смутку та скорбі завзято бореться за здійснення високих ідеалів Великого Каменяра.

З глибоким почуттям братерської солідарности робітничо-селянські маси Радянської України приймуть належню участь разом зі своїми братами Західної України в побудуванню на одному з кращих майданів Львова памятника від усієї України, що був би гідним великого письменника і каменяра соціялізму, Івана Франка.

Голова Всеукраїнського Громадського Комітету

Олександер Шумський.

З судової салі.

Відгомін нападу на почт. віз.

Львів, 1. червня.

Дня 31. травня мала початись розправа проти дванацятьох Українців, обвинувачених за участь у нападі на почтовий віз у Львові в головній почті. Розправу відложили до 1. червня, тому, що не явилися всі присяжні судді й годі було вильосувати лаву.

Розправа інж. Пайкарта за фальшування долярів.

Розправа інж. Пайкарта за фальшування долярів зачалась учера перед трибуналом присяжних. Обвинувачує прокуратор Сивуляк, боронить адвокат д-р Дверницький. Обвинувачений, інжинір з фаху, директор „фабрики штучного каменя", заст. спілки „Бруховичі" і доцент львівської політехніки, замешкалий в Бірках янівських у віллі „Quo Vadis". Мин. року почали появлятися на чорній біржі фальшиві 100-долярові банкноти. Ревізія в мешканні обв. виявила, що в мешканні його, в одній постійно замкненій кімнаті, була ціла лябораторія з усіма приладами до фабрикування долярів. Обв. Пайкарт до вини не почувається. Впевняє, що як раз їхав на на Волинь, якийсь незнакомий подорожний продав йому пять 100-доляр. банкнотів нижше курсу 5·10. У Дубні той подорожній висів і оставив клунок. Пайкарт з цікавости забрав клунок. Були там кліші 100-долярових банкнотів. Думав, що доляри правдиві й попродав їх. Прилади до фабрикування долярів походять із того найденого клунка. Сам банкнотів не фальшував.

Біржа.

Гроші.

Курс ефективного доляра в приватних оборотах 1. травня дуже вагався при загалом слабій і знижковій тенденції. Рано почався курсом 11·25, опісля впав до 11·10, 11·00, перехідно навіть 10·00. Пополудні курс піднісся на 11·25. Польський Банк платив з початку по 11·00 зол., потім наслідком масової подачі долярів експортерами обнизив курс на 10·90, а пізнійше навіть 10·80. Канадійський доляр 11·00—11·10, англійські фунти 46·50—47·50 в инших валютах не було нотувань з причини невиясненого положення.

Чия жертва?

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 26. травня 1926.

Тільки-що вернулись ми з вулиці Расіна, що веде — в самім осередку Латинського Кварталу — від Одеонського Театру до Бульвару Сен-Мішель. Бічна, доволі пуста вулиця. При ній один ресторанчик дешевий „Буйон Шартіє". В ресторанчику тім обідав від довшого часу, в товаристві жінки і дочки, 14-літної учениці ліцею Фенельона, той, котрого труп лежить нині в інституті судової медицини, — отаман Петлюра.

Вчора пок. отаман обідав виїмково сам — жінка була недужа. Десять хвиль по 2-ій годині він вийшов з ресторанчику і пустився в напрямі Бульвару. Чигав там уже на нього його убийник: у російській „рубашці", кудлата голова...

— Ти Петлюра?

— Да...

Блиснув у сонці револьвер...

— Защішайся!

І ту мить посипались вистріли Крик. Нападений, з простягненими руками, повались на землю. Глухо скотився безсилий череп з камінного хідника на деревляний поміст Холодно, жорстоко убийник стріляв далі.

— Доволі! доволі! Боже мій!..

Останні слова вириваються жертві вже серед судорогів агонії. Струмок крови, що мішається з уличною курявою. Прохожі, що в обуренні кидаються на убийника. Поліціянт, що вириває його з рук юрби і везе його до недалекого комісаріяту... Звичайна в таких випадках обстанова.

Найближчий шпиталь „Шаріте" є при вулиці Якова, за Сен-Жерменською церквою — тою самою, де спочиває тіло противника гетьмана Богдана — короля Яна-Казимира. Старовинний, з королівської епохи шпиталь. Туди перевезло прикликане „таксі" безтямне, кровю залите, сімома кулями наздовж і поперек страшенно порите тіло Симона Петлюри. Ніякого, очевидно, рятунку. Ще двацять хвиль конання і — вічний сон.

„Хто там згадає — питався раз чужий поет — де ти осядеш? Якою водою попливеш у світ далекий? В котрій стороні будеш боротися? і від чиєї зброї згинеш?.."

•

В поліційнім участку біля старого Одеонського Театру — де кожнього тижня грається стільки клясичних трагедій, комісар переслухував того, що наче на глум визвав свою безборонну жертву „боронитися", садячи їй тужже мить першу кулю в голову.

Є вже кілька журналістів, серед них один з перших — редактор „Hum n'té"...

Убийник називається Самуіл Шварцбарт, літ 38, родом із Смоленська, Жид, від року натуралізований Француз, годинникар.

— Я вбив Петлюру, щоби пімститися за жертви погромів на Україні. Петлюра був антисеміт і громив Жидів десятками тисяч, громив, мучив, грабив. Не жалую того, що зробив, і якби було треба, то знов зробив би те саме...

Війна захопила була убийника, тоді ще російського горожанина, у Франції. Він вступив у французьку армію. був ранений. одержав

— Успіхи наших землячок-артисток на чужині. Один віденський часопис пише: „Ми мали нагоду оглядати в „Neue Galerie“ на виставці образів Клімта емайлеві мистецькі роботи пані Дольницької та Окуневської, двох найліпших учениць школи мистецьких робіт (Kunstgewerbeschule), які отворили своє ателіє в тійже галерії. Ми бачили прегарні брелоки, нараменники, чашки і більші фігуральні композиції, як нпр. триптіхон і „садок у раю“. — Праці обох артисток виказують силу інтуїції та високу техніку і треба признати, що артистки вийшли на вірний шлях, аби те давнє славне мистецтво, припоровнавши його новочасних вимог, добути з забуття і приверну̇ти йому в мистецтві належне місце. Дуже ми зацікавлені в дальших працях обох багатонадійних артисток“. Старе візантійське мистецтво в мозаїці і в емайлевій техніці, як відомо, перейшло з візантійською культурою і на Україну. Зразки того мистецтва бачимо в Софійськім Соборі в Києві а в емайлях на епископських мітрах, наперсних хрестах, перстенях, образах і домашних престолах. Радуємося подати нашим читачам звістку про успіхи наших землячок.

— З доносщицького смітника. Для „Слова Польского“ навіть галицькі старости та воєводи не знають законів, ні небезпеки, яка загрожує їм від місцевих українських товариств. У черговій доносщицькій писульці воно бє в дзвін тривоги з приводу новооснованих пожарних товариств „Луг“, впевняючи, що це відроджені „Січи“. Вшехпольський пресовий вартовий пер лякаными очима бачив замісць сикавок... вправи „з тиралієрою і патрулями“. Ці марева недужої уяви легко пояснити. Сикавки нагадують пожежу. Вшехпольські маняки кричать, що Українці бачуть уже вогонь, бо приготовляють... пожарні товариства.

— До відома авторів і видавців. Наші автори, а тим більше видавці, ніколи не журились охороною авторських прав і друкували, передруковували, видавали твори літератури та мистецтва без дозволу та сумніву, чи мають на це право. Коли в нинішній добі праця робітників пера чи кисти є важша, ніж колинебудь, бо матеріяльно стоїть низче від усіх ремісничих та механічних професій, автори повинні звернути увагу на закон, який дає їм змогу обороняти бодай мінімальні права своєї професії. У 48 ч. Вістника польських законів оповіщено закон із 29 березня 1926 про авторські права. Закон обіймає 7 розділів, поділених на 77 статей. Предметом авторського права є кожний прояв духової діяльности, себто твори утревалені живим словом, письмом, друком: промови, реферати, виклади, проповіди, імпровізації, листи, спомини; видані й невидані книжки, брошури, статті та начерки до них і пляни; композиції музичні ріжного роду, твори ґрафічного й пластичного мистецтва: рисункові, малярські, ритівницькі, літоґрафічні, різьбарські, ґраверські, архітектонічні і т. п. світлини (фотоґрафічні знимки), наукові ілюстрації, ґеоґрафічні карти, пляни, наукові моделі. Твори мімічної штуки (пантоміна), живі образи, продукції кінематоґрафічні і инші твори в німій акції, утревалені в сценаріях, рисунках, світлинах, або бодай у думці якогось ґурту. Переробки чужих творів є теж предметом авторського права. Дозвіл на переклад тратить силу, коли переробка чи переклад не появилися до пять літ. Авторське право належить до творця. Право авторське тратить силу в 50 літ після смерти автора, до фотоґрафій в 10 літ, а до кінових у 20 літ від зроблення знимки. Час тривання авторського права зачинається числити все від 1. січня того року, що йде від смерти автора. Авторське право можна перенести на инші особи між живучими, або на випадок смерти. Коли нема заповіту, право переходить на законних спадкоємців. Автор може жадати від того, хто незаконно захопив його права, звороту заробітку й винагороди шкоди. Карні закони передбачують кару до 10 тисяч золотих, або 6 місяців арешту. Не можна вносити судового зажалення, коли від нарушення закону минуло 5 літ. Із часописів вільно передруковувати всі статті, оповіщені без застереження, з виключенням статтей наукового й літературного змісту. Також вільно передруковувати промови виголошувані на зборах і т. п. До антольоґій вільно брати чужі твори щойно після смерти авторів. Цей закон важний від дня 13. червня 1926.

— „Руський Театр“ в Ужгороді дав у 1925 р. 136 вистав. З того в Ужгороді 69 (47 вечірних, 15 для народа, 7 для шкіл), на провінції 67 (50 вечірних, 12 для народа, 5 для шкіл). На провінції був театр в 16 місцевостях. Зі 136 вистав було 24 драми, 9 комедій, 50 опер, 52 оперети, 1 концерт. Театр має державну підмогу, але вона за мала, аби можна було вести його після вимог часу й публики. Для підготівки артистів з місцевих людей зорґанізовано в Ужгороді драм. гурток „Веселка“, що має 18 членів і дав 1 виставу та приготовляється до дальших.

— Зїзд народніх хорів в Ужгороді. В неділю 13. червня ц. р. відбудеться в Ужгороді під протекторатом посла о. Волошина перший зїзд народніх хорів Підкарпатської Руси. Зїзд скликується з нагоди 5 літнього ювилею „Руського Національного Хору“ в Ужгороді. На зїзд зголосилося вже 18 народніх хорів і 2 оркестри. На великому концерті в міському театрі виступить обєднаний хор в 600 членів під управою проф. О. Приходька. Найкращі хори дістануть премії.

— З кіна. У кіні „Марусенька“ нова еротично-сензаційна песа п. з. Апаш у білих рукавичках, з найгарнішим артистом, Вл. Гайдаровим.

— Загальні Збори Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий“ у Львові відбудуться в четвер, дня 3. червня ц. р. в год. 4. по полудни в льокали Центробанку, Ринок 10.

1825 1—1

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Централбанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Всячина.

Що можна побачити в кіні? Бідний російський лікар-емігрант Юденич, що жив в околиці Варшави, пішов одного вечора до кіна і там побачив свято вступу на престол нового перського шаха, Різа Хана. Він ствердив зі здивуванням, що Різа Хан це той самий зголоднілий перський жовнір, якого він раз підчас війни спас від смерти. Юденич передав перському амбасадорові в Варшаві лист до шаха, з проханням допомогти свому колишньому бідному товаришеві. Різа Хан поіменував його негайно своїм придворним лікарем і прислав йому з родиною, пашпорт і гроші на дорогу до Тегерану.

Люльки та підкови. Англійський премієр Болдуін курить невпинно люльку. Коли він закінчив щасливо ґенеральний страйк, з усіх усюдів посипались до нього дарунки: люльки та тютюн. Має він їх стільки, що може курити до смерти безплатно. Крім цього одержав він ще підкови, як символ щастя. Якби їздив не автом, а кіньми, то також міг би їх підковувати до скону. Нині його хата повна від тютюну та підков. Навіть якби Болдуін збанкрутував зовсім на політиці, то може відчинити крамницю з тютюном і залізом.

Оборона хрестикових загадок. Сучасна інтеліґенція винайшла собі нову повчаючу забаву: відгадування хрестикових загадок. Деякі особи так щиро пріють над розвязкою цих загадок, немов би мали виграти ціле майно. Инші, що дивляться на їх довгогодинні зусилля, часто глузують з них. В обороні аматорів хрестикових загадок став відомий французький письменник-гумористТрістан Бернар. Він сам видав свій „Альбом хрестикових загадок“ з „50 ріжними проблемами“, попередивши його гимном у честь хрестикової загадки. На думку Т. Бернара мода, що прийшла на ці загадки, не тільки не є доказом поверховности нашої доби, але доказом поглиблення освіти та почувань. „Від часу, як я почав займатись цим спортом — каже він — зробив я великий поступ і спершу у вишукуванні слів, далі у вишукуванні страшних дір у моїй освіті. Завдяки цьому я розвинув своє мистецтво поезії. (Не забуваймо, що Т. Бернар — гумористі любить пустити таку похвалу). Чи обовязком письменника не є в першій мірі збогачувати свій запас слів, пізнавати їх ніжніше значіння і вишукувати багато висловів для цього самого поняття? А де-ж можна зробити це краще, як при хрестиковій загадці, де треба ломити собі голову над поодинокими словами, шукаючи слова як найбільше від нас віддалені і з найбільше ріжнородним значінням? Мені здавалось, що я знав грецьку мітольоґію; виявилось, що я її не знаю. А чого можна навчитись з природничих наук і техніки! Признаймось, що ми визначувались повною неграмотністю нпр. у городині. Всі ми знали, що таке горох, фасоля або капуста, але хто з нас знав, до якої ґрупи рослин вони належать? Хрестикова загадка є нам провідником у незнані світи та тайни, збогачує наш стиль та уяву.“ Нема сумніву, що вчитись історії, літератури и природознавства при помочі хрестикових загадок приємніше як у школі.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.

Середа 2. VI. Ходорів.
Четвер 3. VI. Жидачів.
Пятниця 4. VI. Жидачів.
Субота 5. VI. Рогатин.
Неділя 6. VI. Рогатин.
Понеділок 7. VI. Бережани.
Вівторок 8. VI. Бережани.
Середа 9. VI. Підгайці.
Четвер 10. VI. Тернопіль.

Початок о год. 8·30 вечером. Ціни сильно знижені. 1659 25—?

Дирекція прив. жіночого учительського семінара, з правом прилюдности в Самборі, приймає письменні і устні зголошення вписи учениць на І. курс і о скільки будуть вільні місця на ІІ., ІІІ. і IV. курс до 20. червня 1926. Получити треба: 1. метрику, 2. свідоцтво здоровля, 3. шкільне свідоцтво з VII. кл. або рівнорядної кляси середньої школи. 1822 1—2

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.

— ось імперативний приказ для визнавців Єгови. Це є єдина „евангелія любови“, з якої виріс „местник“ Шварцбарт, яка окрилює легіони жидівського пресового війська. Вчинок Жида, хоч би найогиднішний, є морально оправданий. Не розглядаючись в обєктивних умовах, не пошукуючи предметових причин такого чи иншого ходу подій, не зупиняючись над оцінкою ролі даної провідної індивідуальности, коли тільки в гру входить Жид, валиться направо й на ліво, знімається крик, щоби ним заглушити ганьбу злочину. Ця величава тактика є доказом, як можна з білого зробити чорне і навпаки.

Цей нарід перестигаючого, але все ще вперто реклямованого інтелєкту, недостачу аргументації залюбки надроблює порожніми словами примітивної лірики.

Клясичним зразком поверховного, примітивного ліричного delirum, а одночасно провокаційним доказом пресового погромництва є стаття сіоністичної „Хвилі“ з 31. ц. м. під написом „Петлюра“.

„З роздираючих душу зойків тисячів Жидів, різаних як барани, з поганьблення старців, які — притискаючи до серця тору, гинули під топором катів зі словами „Шма Ізраель“, з плачу-скарги десяток тисяч немовлят і жидівських дітей, що не знають огидної бестії в людині, з розшалілої, до неба о пімсту взиваючої розпуки матерей, яким видирано плід з лона (с!), з пощуму плакучих дерев на жидівських цвинтарищах Проскурова і Жмеринки, виріс местник нещасний Сам. Шварцбарт. Гнали його Єринії і вони впхали йому вбивчу зброю у руки. От. Петлюра стоїть тепер перед Страшним Судом. А якщо правдою є, що на вазі Найвищої Справедливости янголи по одному боці кладуть гріхи, а по другому заслуги, то на першім терезі зложать душі стокількадесятитисяч Жидів і кількасот тисяч жидівських сиріт...“

Ще тому три дні кількість жидівських жертв мнимого українського погромництва була двацять тисяч, опісля підскочила (у віденській „Моргенцайтунг“) на шістьдесять тисяч, а тепер у львівській „Хвилі“ досягає міліона. При відповідній жидівській подвійній бугальтерії можна сподіватися, що до процесу всі 14 міліонів жидівського населення в цілому світі включно з ненародженими були по звірськи вирізані... Петлюрою.

Ось як воно. Але Жиди — мовляв — ніколи не знали, що таке пімста, вони все забували.

„Ми, нарід „мстивого“ Єгови, не знали пімсти в нашій історії, а всякі Петлюри, що голосили вижчість нашої етики, а фіщість власної — жльопали нашу кров відрами... Аж найшовся местник, який не міг довше знести покори... Не міг заспокоїтися... Яко член французької делегації сам пізнав, як страшно отаманив Петлюра (в часі, коли Шварцбарт був членом французької делегації пок. Петлюра ще взагалі не отаманив! Ред.). Вернув местник до Парижа, аж там його волею призначення немов би відшукав Петлюра ?!). Від шістьох місяців шукав, слідив. Не насолода пімсти, але безмежний біль потоптання Людини в Жиді, те найстрашніше почування, від якого дусимося так часто, звязані ланцюхами безсилля супроти ворога, що нас допіє, затискаючи пястуки і бліді уста, відібрало йому ту силу, яку мають міліони зпоміж нас...

З роздертим серцем (чим? Ред.), а роздвоєною думкою (?!) стоімо перед вчинком местника. Де є серед нас той, який не схилив би чола перед побудами вчинку Сам. Шварцбарта, а де є той, який не мусів би осудити самого вчинку? Де є серед чужих народів, а навіть серед Українців той, що не зрозумів би безміру розпуки, яка местникові всадила в руку вбивчу зброю...“

Ось лекція подвійної бугальтерії, ось та висока етика, яка каже боронити Жида-злочинця за всяку ціну, а щоби це лекше осягнути, то кидається на могилу гуманної людини брили найнікчемнішої брехні у формі ліричного delirium.

Є це безлична, провокаційна відповідь на наш зазив до поміркованости. І не тільки це! „Хвиля“, яка залюбки подала в цілости ринштокову напасть якогось Кухарського зі „Ржечипосполітої“, збула нашу статтю „Огидна легенда“, перекручуючи в хуліганський спосіб її тенденцію, а наскрізь промовчуючи її зміст. І то називається „обєктивністю“ ?.

Подлість жидівського становища буде ще наглядніша, коли пригадаємо, що такого крику не знімала жидівська преса навіть тоді, коли справді відбувалися погроми, але без вини Петлюри, а з вини таки самих Жидів. Тоді домовини жидівських жертв і рани невинних заліплювано плястрами, бо не знати було, чия візьме. Тепер же, коли Жидам здасться, що український нарід лежить повалений на кривавім шляху історії, вони копають своїми ослячими копитами, промовчуючи дійсних виновників погромів, бо вони сильні.

На хвилях брехні, наклепів і політичного примітивізму знімається огидний крик гієн, не думаючи про ніщо, тільки про безпричинну пімсту.

* * *

— Франко! — представляється курінний отаман.

— Sind Sie ein Deutsche? — питав пан-отець.

— Ні я зі Львова, я син Українця Івана Франка.

— Ага, ага, ага, то може Ви син того, що написав для наших дітей „Лиса Микиту“?

— Так, син того самого.

— Я дуже радий, а то знаєте, як бувало, обступлять мене мої внуки, як почнуть кричати: „дзядзю, читайте нам „Лиса Микитку“, то я мусів їх послухати і вічно читати „Лиса Микитку“. Так штудерно було написане.

Пан-отець надумався тай додав:

— А як тут стояли „москалі“, то принесли мені газету і там дуже багато писали про Івана Франка, котрий тоді помер у Львові. Писали, що дуже великий чоловік. — То ви кажете, пане сотнику, його рідний син?

— Так!

Сотник Франко задуманий вертав зі села:

— Таки в такій закутині дещо довідалися про мойого батька, таки „москалі“ переказали нашим Українцям, що жив і творив колись Іван Франко.

І щоб на будуче баламуцтво не ширилося, мій курінний отаман, вступаючи в дім українського інтелігента на кватиру, рекомендував себе:

— Я Франко, син того, що написав „Лиса Микиту“ для української дітвори.

Моє лице паленіло зі стиду за моїх земляків.

А раділа душа, коли бувало, на такі слова курінного отамана питали люде:

— А за когож ви нас маєте? Хібаж ми не знаємо, хто то був Іван Франко?

* * *

І коли сьогодня, по пережитих воєнних страхіттях, по моральних і фізичних терпіннях у Бугшопах, Замості і Пикуличах я оглянуся позад себе на пережиті дні і роздумаю, чим я мав бути, а чим був і чим я є, тоді глядячи у вдумливе і погідне лице Івана Франка — нагадую собі:

— Колиб не Іван Франко, колиб не його пісня „Який то вітер шумно грає“, котрої я вивчився як 11-літній хлопчина, то мої очі ніколи не оглядалиб гімназії — я не осягнув би докторату, — я не був би адвокатом, а тільки в поті чола як двірський форналь орав би чужий панський лан.

І тією згадкою бю поклін перед Тінями Великого Поета. І моя жиюча ще 90-літня мати сьогодня зі мною благословить ту годину, коли Франко своєю піснею покликав мене до науки.

Бережани, дня 27 травня 1926.

Після вбивства отам. Петлюри.

З голосів преси.

Варшавський „Нови Курєр Польскі“ в передовиці „Над домовиною Петлюри“ зупиняється над ролею Покійного в українських визвольних змаганнях:

„Сьогодня в Парижі, далеко від гарної, квітами і сонцем обмаяної України, відбудеться похорон Симона Петлюри, який згинув від злочинної кулі фанатика за те, що все своє життя присвятив службі для незалежної України. Подавані частиною преси инші мотиви вчинку Шварцбарта є — розуміється — нездарною спробою покрити той злочин мотивами иншого рода“.

Як можна було сподіватися, польський орган величає Петлюру як польського союзника, опертого на варшавському договорі. Але поруч того, мало підхлібного для памяти Покійного твердження, є і вказівки, на які слід звернути увагу. Поминаючи тактику і політичні прийоми Петлюри, не можна забувати, що він покликав нарід до бою за найвище право нації, за право, якому вірним був до самої смерти. Сьогодня

„український нарід прямує до своєї свободи иншими шляхами, як ті, які закреслив був замордований Отаман. Але якщо в рямках сусідуючого з нами Союзу Радянських Соціялістичних Республик Українська Республика ступає на чолі економічного й культурного відродження великих народніх мас, то є це передівсім заслуга крови і поту Петлюри та його перших українських віддідів“.

Парижські „Последнія Новости“ помістили велику статтю „С. Петлюра і петлюрівщина“, передаючи в ній головні моменти політичної діяльности Петлюри. Автор зупиняється головно на добі революційної влади Директорії та упадку гетьманщини. З довгої статті, якої факти всім Українцям відомі, варта навести кілька слів характеристики незвичайно цінної в устах російських лібералів, які в тій самій статті не скривають нічим свого глибокого жалю до Петлюри за його „українізацію“ України:

„Для перетворення себе з мирного „земгусара“ (так називали Росіяне тих, що підчас війни працювали в організаціях „Червоного Хреста“ і загально поза боєвим фронтом) в активну військову людину, мав будучий „головний отаман“ української армії безсумнівні дані — організаторський талант, особисту хоробрість і хист впливати на маси, без якого якийнебудь успіх полководця неможливий“.

Кінець Абд-ель Кріма.

Епільог мароканської війни.

Африканський лев, що на території Марока не давав супокійно управляти европейським державам після останньої війни — у клітці. Капітуляція Абд ель Кріма прийшла нежданно, мов його перші бунти. Тепер він сидить як вязень у товаристві свого дядька та сестрінка у Тазі, а його війська піддаються за ним франко-еспанським, на всьому фронті. Його міністр війни, що силкувався втекти з неволі, вбитий вартовими.

Ще два тижні тому Абд ель Крім відкинув гордо французько еспанські мирні пропозиції. Він переціннював свої сили так само, як Европейці непоінформовані про дійсні настрої між підчиненими йому племенами. Коли Французи зайняли його головну кватиру Таргіст, між його військами йшов уже процес деморалізації. Каріера Абд ель Кріма скінчилась швидше, як зросла. Він був шейхом племени Бені Уріягель, одержавши це становище по батькові. Почав він з журналістичної каріери, видаючи часопис проти Еспанців. Коли вибухла війна, хотів скористати з клопотів держав, щоби визволити своє племя з під европейського ярма. Еспанці, на прохання Французів, інтернували його і випустили щойно коли скінчилась війна. Тоді він забажав пімститись за втрачену свободу, власну та земляків. В 1921 р. він нападає на Мелілю, розбиваючи еспанський гарнізон. З Европи одержує в підмозі новочасну зброю, літаки і европейських добровольців офіцирів, усіх національностей. Одні помагали йому з ненависти до союзних держав, инші з професійної любови до воєнних пригод.

Еспанці звернулись за підмогою до Франції. Але ні перші французькі генерали, ні визначний дипльомат і політик Стег як губернатор, не могли нічого вдіяти. Минулого року, в червні, Французи та Еспанці пропонували Абд-ель-Крімові мир, на досить почесних умовинах. Тепер Абд ель-Крім мусить каятись у своїм завзятті, що втратив можливість бути визначним достойником. Коли він вислав своїх послів цього року, видно було, що він не вірить у мир. Його умовини лише затягали війну. В цьому був чималий вплив його европейських дорадників, які робили йому надії на поміч инших держав заінтересованих в ослабленні Франції та Еспанії. Вони двічі звертались надаремне з пропозиціями до Англії піддержати Абд-ель-Кріма.

Невдача Абд-ель Кріма є в першій мірі радісною для Еспанії, для якої мароканська війна була центром внутрішньої політики. І Франція віддихне свобідніше. Теперішній уряд Бріяна находить нове виправдання своєї політики, коли не хотів піти за домаганнями соціялістів, які протестували проти війни принціпіяльно, з чистословного пацифізму. Ясно, що сама перемога Франції не вирішує кольоніяльної проблєми. Може лише війна на Сході, яку піддержував Абд-ель-Крім своїм фанатизмом і успіхами, ослабне тепер. Абд-ель-Крім зумів прокинути нову іскру бунту в мусулманськім руху. Цей рух не щезне, але може втратити тепер свою одноцільність і піти знову на манівці партизантської війни.

Для Европи виринають нові справи. Англія та Італія виступлять тепер зі своїми претенсіями. Почнеться дипльоматична боротьба над розвязкою Середземноморської проблєми.

НОВИНКИ.

— Франко, Париж. „Народний Дім“ і инша саламаха. У народній школі в Коломиї є одинока українська народня школа ім. Шевченка. У ній учить „руского язика“... Поляк, Ян Огановіч. Для характеристики компетенцій цього добродія та шкільних відносин у польській республиці подаємо дослівно таку промову, яку згаданий вчитель мав на „святочнім зібранні школи в роковини смерти Франка: „Ян Франке, як знаєте самі, був рускі поет. Вже десять літ минуло тому, як він умер. Він уродився 1856. року, а умер 1916. року в селі Дрогобиччині, був сином коваля, сказати селянина. Він учився у Львові і у Парижі. Звідтам вернувся, бо написав „Захар Беркут“, „Мойсей“ і т. и. Захорував і вже від того часу більше не писав. Більше вам не буду оповідати, як знаєте самі. Я тілько вам пригадаю, що обходить „Народний Дім“ і бо що то вам нині... P. nie dyrektorze, m ze y coś zaśp e w й?“ На це директор, польський щовініст, махнув рукою і зібрана на свято молодь та учительський збір розійшлись без співу.

— Три засуди смерти. Трибунал присяжних судців радив навіть у неділю над справою бандитів під Рави руської, обвинувачених у нападі на млин арендаторів Ашкеназів і злочинне вбивство їх помічника Василя Чорнія. Трьох цих Я. Яцкова, М. Бицка та Блонського засудили на кару смерти, двох Клімка та Жолондка на 9-літню вязницю, а одного Бутрина на 4 роки. Засуджені згодилися повище відкидя.

восину відпляку. В 1919 р. був він з французьким відділом в Одессі; там дізнався вперве про істнування Петлюри і про переслідування Жидів на Україні.

Петлюра! Петлюра! Імя те гомоніло в його голові. І він його вже ніколи не забув. Читання певних російських газет у Парижі піддержувало його ненависть. З них він дізнався, що Петлюра в Парижі, одначе не міг його знати ні пізнати. Аж кілька днів тому знайшов його фотографію в одній париській російській газеті. Дізнався також (відки ?), що Петлюра обідає при вул. Расіна. З набитим револьвером чигав на нього там кожного дня від — дуже цікава подробиця! — яких двох тижнів. Нарешті стрінув його самого! — далі вже знаєте.

•

Як поставилася до убийства парижська преса? Передовсім як до сензації — отже довші або коротші репортерські статті на першій стороні газет, з фотографіями жертви й убийника. А потім, иноді вже в заголовках і підзаголовках, політичні оцінки убийства — відповідно до політичної закраски газети, її більшої або меншої неосвідомлености в українських і східно европейських справах, тай — це не найменше цікавий бік справи — відповідно до того, відки дана газета брала свої „натхнення" в цій справі.

„Мало коли злочин був доконаний з такою потворною холоднокровністю і з такою вирахованою жорстокістю"

— каже бульварний „Journ l".

„Політичний злочин на Бульварі Сен-Мішель: Петлюра, колишній український протибольшевицький шеф, убитий своїм земляком",

— каже консервативна „Action Française", доказуючи зайвий раз своє незнання східно-европейських відносин, до географії включно.

„В своїй ставці в Камінці Подільськім Петлюра окружався українськими й міжнародніми авантуристами, єзуїтами, щирими націоналістами і підозрілими одиницями, ватажками й інтелігентами. Його генерали носили оперткові уніформи. Вкінці, обіцявши папі привернути Україну до католицтва, він поринає в спіритизмі і радиться в стукаючих столиків про шляхи своєї волі..."

— каже головний орган теперішнього правительственного картелю „Quotidien", подаючи принаймні в останній точці своєї характеристики дійсну правду.

„Пелтюра, ватажок протиреволюційної банди, яка руйнувала Україну, убитий в в Парижі російським Жидом. Його убийник заявляє, що хотів пімститися за погроми Білих",

— каже комуністична „Hum nité"; далі вона зазначує, що „кажуть, що убийник є комуністом", тай кінчить свої замітні уваги ось як:

„Фатальний жест Шварцбарта показує, на яку спрагу пімсти наразили російські протиреволюційні кати свої безчисленні жертви".

„Paris Midi" подає „офіціяльний комунікат української місії", себто заяву політичних другів пок. Петлюри, що „Українці, мовляв, завсіди вважали Петлюру законним головою Української Держави". Крім того приносить ця газета заяву українського „достойника", що Покійний не був ніколи антисемітом ні організатором жидівських погромів.

Розмірно ще найближчі правди звістки про політичну діяльність Петлюри принесла „La Croix".

•

Не є річю вашого кореспондента давати політичну оцінку пок. Отамана Симона Петлюри. Давало її „Діло" нераз, а з ним і решта української національної преси. Для українського громадянства Галичини Петлюра був політичним трупом від хвилі, коли розійшовшись з галицькою армією, зрікся західних земель українських на користь наших історичних противників; варшавський договір Петлюри був страшним актом, актом, якому пари шукати хіба в підписанню Рижського мира. Що-до цього ніякий шануючий свою особисту й національну честь український громадянин з цього чи того берега Збруча не знав і не знає найменших сумнівів ні хитань. В українських національних колах не брано на увагу можливости політичного воскресения пок. Петлюри.

Одначе всі познаки показують, що инакше оцінювано будучі можливости Петлюри і петлюрівства в більшовицьких кругах. Особливо велику нервозність на точці Петлюри виявляв підчинений „наступникові" Петлюри в головуванні на Україні, парижському амбасадорові Раковському, тутешній щоденник. Там присвячувано Петлюрі бодай стільки місця, що вел. кн. Миколаї Миколаєвичеві, — на превелике зачудування чужих тому щоденникові українських кругів. А вже до неймовірного напруження дійшло тут занепокоєння совітських кол Петлюрою і (уявленими, на нашу думку) небезпеками його виступу на Україні від хвилі, коли Пілсудський знов виплив на верх у Варшаві, себто яких двох тижнів — реченця, який подає Шварцбарт як реченець своїх засідок на пок. Отамана. Збіг обставин — що найменше дивний.

Не менше дивне й те, що згинув Петлюра буцім то як антисеміт. Даруйте, антисеміт? Петлюра? Від коли то члени масонських льож числяться патентованими антисемітами? І соціяльні демократи — відколи? Бо Петлюра був масоном ще перед повстанням проти гетьмана Скоропадського, а соціяльним демократом він був від десятків літ — ще в останніх часах він чванився, що то він, а не Ленін і Раковський, „справдішній" марксіст. Цей спір, хто саме, а хто ні, „справдішній марксіст" — схолястична манєра, але як це погодити зі замітом антисемітизму? Або одно, або друге. А крім того: хто, як не Петлюра, удержував при собі жидівського міністра? Хто як не він назначив на преважне становище льондонського посла — видатного жидівського діяча, оборонця в процесі Бейліса, Марголіна, котрий все і з повною щирістю величав і величає семітофільство Петлюри? В часі революції й горожанської війни згинуло багато невинної жид. людности? Нема сумніву. Але невже не згинуло ще багато багато більше людности християнської? Тайна окутує мотиви й організацію убивства Петлюри, тайна, яка може й ніколи не розвіється. Чи дивно, що неодин з українських емігрантів у Франції ставить собі питання:

Чи не впав Петлюра жертвою Пілсудського — себто жертвою останнього успіху Пілсудського?

•

Що станеться з Шварцбартом? Не треба бути аж великим пророком, аби відгадати, що з ним станеться. До цього доволі знати звичаї парижських судів присяжних... Буде розправа. А на ній одна з двох можливостей майже певна:

1. Шварцбарт буде признаний лікарями неосудимим маняком, який доконав свого вчинку під сугґестією — людей і преси, і буде звільнений або

2. над признаним осудимим убийником буде суд: боронити його будуть найліпші адвокати-комуністи (вони вже зголосилися до оборони); будуть слухані свідки, які розказуватимуть про все можливе, про папу римського, шаха перського, Америку й Австралію — тільки не про суть факту, про убийство ні; на всякий спосіб буде суджена жертва, а не злочинець. І в результаті Шварцбарт буде тріюмфально увільнений і буде в славі і добрі, благословлений Москвою, а може й Харковом, жити своїм життям. Щодо цього немає найменшого сумніву. Адже недавно один Англієць із питомим своїй расі сухим гумором розказував:

— Коли в мене буде якийсь особистий ворог, якого схочу дешево поспекатися, то заманю його з Англії, де за смерть завсіди карають смертю, до Парижа; там його убю, а як мотив подам, що він, мовляв, любився в моїй судженій, або що він мій політичний противник і до того реакціонер. Мене увільнять, як звичайно, мій ворог зігниє в сирій землі, а я матиму славу і гроші: бо театри і кінематографічні фірми будуть спорити між собою, щоби мене заанґажувати..."

Чого хочете більше? Такі звичаї французького судівництва в останніх 10 роках 3-ої Республики. Побої, які одержав Шварцбарт на місці злочину з рук зворохобленої його жорстокістю юрби, — це справді єдина прикрість, яка його стрічає за його вчинок.

•

В хвилі, коли кінчу цю допись, одержую останнє видання „Intran sige nt-a" із короткою звісткою: що Шварцбарт мав спільника, котрий обідав з Петлюрою в ресторані і відти телефоном завізвав Шварцбарта під ресторан. З далекого кварталу (Менільмонтану) Шварцбарт чимскорше наспів навіть без шапки, та з добре набитим револьвером.

Секція тіла Петлюри завтра, четвер, ранком.

В. Левицький.

Пресове погромництво.

З лірічного delirium жидівської преси.

Страшний є бог пімсти. Ще страшніші його пристрасні визнавці, ті — як каже Тувім — „чорні, хитрі, бородаті", в яких дяк черґується з непоборним „примусом" субєктивної пімсти. „Око за око, зуб за зуб"

Д-Р МИХАЙЛО ЗАХІДНИЙ.

Як Іван Франко п'слав мене до ґімназії.

(Спогад в 10-ті роковини смерти поета.)

(Докінчення.)

За два тижні навідалася до мене мати, розвідала у настоятеля бурси, що я добрий учень, тай зажурено промовила:

— Збирайся, Михасю, поїдеш до дому!

— Чого? У нас тепер наука.

— Нема за що вчити. Скінчилася твоя наука!

Я не послухав матері, остався в бурсі, придбав у другому півроці лекцію у радника скарбової дирекції за 10 корон місячно і беззастережно власними силами кінчив науку в ґімназіях: I. до V. кл. в Бережанах, VI. кл. в Новому Санчі під опікою пок. Василя Яворського, а VII. і VIII. в Перемишлі під проводом пок. директора Григорія Цеглинського.

• • •

В році 1900/1 були в Бережанах три тайні гуртки: 1) гурток вищої ґімназії з 17 учнів під проводом Антона Цурковського з VII. кляси, 2) гурток нижчої ґімназії під проводом Федора Зарицького з VI. кл. і 3) літературно-історичний гурток з 12 учнів під моїм проводом. Я був тоді в IV. клясі. Гуртки відбували сходини на вільному повітрі в Рурисках, на Сторожиску, на Звіринці, на Кайзервальді, а в часі слоти в пивницях адвоката д-ра Андрія Чайківського. На щотижневих сходинах читали члени реферати з української історії й літератури. Мали добірну бібліотеку з женевських видань Драгоманова і всіх творів Франка, Коцюбинського, Лесі Українки й инших. Редакційний комітет (пок. о. Захар Орун, д-р Франц Коковський і я) видавав студентський тижневник „Поступ" — відбиваний в 100 примірниках на масі, купованій в реномованому в творах Лепкого склепі Лейзора Міллера в ринку. Инший комітет (Володимир і Антін Лотоцькі, Остап Гайдукевич, Яцко Струхманчук, Володимир Кульматицький) редагував ілюстрований гумористичний тижневик „Муху" — що в міру конфіскат ґімн. професорами зміняв назву на: „Мітлу", „Бабу", „Цигана", „Бжолу", „Осу", „Комаря". Передплачувано 100 примірників „Молодої України". Візитатором наших гуртків був д-р **Володимир Бачинський**, а одиноким опікуном, що боронив нас перед ревізіями і „гоненіями" з ґімназії — був батько молоді о. шамб. **Михайло Соневицький**.

Коли вперве появилася пісня Франка: „Не пора!" — наші гуртки видали літографічними відбитками 1000 примірників пісень: „Ще не вмерла", „Який то вітер" і „Не пора". Ноти на один голос зладив д-р **Микола Чайківський**, а тексти пісень хемічним чорнилом переписав я. Відбитки розкинено в бережанському окрузі (повіти Бережани, Підгайці, Рогатин, Перемишляни). — В Слободі золотій за нашим почином засновано парубоцький гурток українознавства, а бібліотеку для гуртка дали наші гуртки.

• • •

В 1911 р. загостив Іван Франко до Золочева для відчитання манускрипту „Мойсея", у винайменій салі польського урядничого касина. „Мойсея" читав поет перед українською публикою. Простуджений, спаралїжований явився перед нами! Приємний голос, виразна вимова захопила слухачів і де далі присутні почули голос невмирущого велитня духа. Зникла особа лектора, а ми з запертим віддихом ловили кожне слово поеми, перед нами явився у величавій постаті наш український Мойсей. Після відчиту старенький о. **Купчинський** на струнах цитри заграв коломийки з розмахом молодого революціонера.

Поява Поета в Золочеві, його огненні слова так сильно вплинули на публику, що в короткому часі при підйомі духа д-р **Теодор Ваньо** на ліцитації купив дім польського касина з театральною салею (в котрій рецитував „Мойсея" Франко) на власність Товариства ім. Маркіяна Шашкевича в Золочеві.

Того вечера я особисто пізнався з тим Іваном Франком, що колись своєю піснею „Який то вітер" — приготовив мій вступ у ґімназію.

• • •

В травні 1916 р. я проживав як військовий бранець у Веприку, гадяцького повіту, на Полтавщині та переписувався з нашими цивільними засланцями. Вістку про смерть Івана Франка у Львові передав мені з Курська митрополит **Андрій Шептицький**, переповідаючи передану йому зі Львова вістку про останні дні поета, додаючи від себе: „**Стрінула нас найтяжча жертва, тяжча за всі наші дотеперішні жертви світової війни**".

• • •

В 1919 р. отаманом бережанського куріня був сотник **Тарас Франко**, а я був значковим куріня.

За Давинячкою над берегами Дністра на горбі розстелилося мале село. Напроти нього на другому березі сторожили румунські стійки. В службових спр вах ми заїхали до старенького священика о. Кур-